

Rozvod manželství a výchova nezletilých dětí v islámském právním řádu. Mýty a skutečnosti.

„Obáváme se toho, co neznáme“ A.I. Talib

JUDr. Ivana Hrdličková, soudkyně, PhD kandidát v Islámském právu

Věci, kterým nerozumíme a které neznáme, v nás vyvolávají obavu. A tak je to i s právními systémy. Obvykle se totiž obáváme toho, co neznáme. Právní systémy zemí, které jsou více či méně založeny na aplikaci islámského rodinného práva, mezi ně bezesporu patří. Mohlo by se zdát, že islámské právo je něco, co ve střední Evropě opravdu znát nemusíme. Čas od času se ale setkáme se situací, s příběhem, lidským osudem, kdy je zřejmé, že by alespoň povšechný přehled byl užitečný. Tato potřeba se stává tím častější, čím více přibývá smíšených manželství, často Evropanek, českých žen a dívek a mužů ze zemí, jejichž právní řád více či méně z islámského práva vychází. Předmětem tohoto článku není popis islámského práva jako takového, ale nahlédnutí do tajemné a často problematické té části rodinného práva, která se zabývá rozvodem manželství a rozhodováním o nezletilých dětech, a to v krajích, pro nás často orientálních. Zaměříme-li se na tuto část rodinného práva, která se zabývá otázkou rozvodů, výživného, výchovou nezletilých dětí po rozvodu manželství, v jakých případech se nám může hodit povědomost o principech islámského rodinného práva? Vezměme si jeden konkrétní případ smíšeného manželství, kdy se česká žena provdá za muže, který je muslimem a pochází ze země, jejíž právní řád je našemu právu na hony vzdálený. Manželé žijí v České republice, časem však mají mezi sebou neshody, které se jim daří řešit vždy jen na přechodnou dobu. Žena je velmi překvapena, že její manžel, o kterém věděla, že je muslimem, ale náboženství od studií, kdy do České republiky přišel, příliš nepropraktikoval a naopak se mu líbil evropský způsob života, najednou začne více mluvit o tradicích své země, rodině a podobně, začne mu vadit způsob života, který dosud vyhledával. Manželka, která dosud jeho rodinu nenavštívila, svolí k delší letní dovolené jeho vlasti a rodiny, při které doufá v obnovení dobrých vztahů. Při této letní návštěvě se však manžel, který si pobytem ve své zemi tím více uvědomí, jak rozdílný život vedl, rozhodne, že chce ve své zemi zůstat. Manželka s jeho rozhodnutím nesouhlasí a trvá na návratu do České republiky. Odlišnost názorů a neshody se jen prohloubily a oba manželé se shodnou na rozvodu. Manžel podá návrh na rozvod u místního soudu. Souhlasí i se svěřením dětí do výchovy matky, ovšem za předpokladu, že matka s dětmi zůstane žít v jeho zemi. Ta nic takového nemá v žádném případě v úmyslu a chce se vrátit s dětmi do České republiky. Rozhodnutí soudu je však takové, že děti budou svěřeny matce, ale děti nesmí bez souhlasu otce opustit zemi. Otec souhlas k vycestování dětí nedá a dá ženě volbu žít v jeho zemi. Žena se snaží různými způsoby dostat povolení k vycestování dětí, časem však pochopí, že to je velmi těžké. Dlouhou dobu váhá, zda má odjet zpět sama bez dětí nebo zůstat. Nakonec se rozhodne odjet, protože k zemi svého, už bývalého manžela, nemá žádný vztah, neumí jazyk, není jí blízká kultura země, nedokáže si najít práci, je přesvědčena, že ženy zde nemají žádná práva, cítí se ukřivděna rozhodnutím soudu, který nedovolí dětem opustit zemi bez souhlasu otce, nechápe ženy, které zde mohou žít spokojeně. Vráti se tedy velmi zahořklá a zoufalá zpět do vlasti a doufá, že se jí podaří získat děti zpět. Časem však pouze přihlíží, jak se jí děti vzdalují, naučily se jazyk, i když matku velmi postrádají, líbí se jim ve velké rodině a jsou spokojené

v nové zemi. Žena se v této chvíli začne zajímat o kulturu země svého manžela, o náboženství, které má na život zde velký vliv, o místní tradice a je velmi překvapena svými poznatky. Začne jí docházet, že kdyby řadu těchto věcí věděla dříve, možná by se často sama zachovala jinak a situace nemusela dopadnout tak, jak dopadla. Poznává, že postavení žen v zemi, kde nyní žijí její děti, není tak černobílá, jak se jí jevila při první návštěvě, že postavení žen je zde sice trochu jiné, než je obvyklé v naší zemi, ale v mnohých ohledech jí přišlo pro ženy výhodné. Začala tedy děti každé léto navštěvovat, sledovat, jak rostou a věřit, že přijdou jednou studovat do její země, i když ji občas napadla i myšlenka, že by sama opustila práci a život ve své zemi a vydala se žít za dětmi, zejména, když jí bývalý manžel tuto možnost nabídl. Čas ukáže, jak se rozhodla.

Příběhů, které jsou tomuto podobné, je velmi mnoho. Někdy mají jiný začátek, průběh nebo konec, často smutnější. Všechny ale mívají společné jedno. Neznalost prostředí, kultury, tradic, náboženství, právního systému země, odkud pochází partner v případě smíšeného manželství, růžové brýle a víru, že pokud on přišel k nám studovat, je zde spokojený a líbí se mu tady, zůstane to tak navždy. Je stále mnoho žen a dívek, které takovýto svazek uzavřou, aniž by znaly nějaké bližší informace, aby vůbec mohly posoudit, zda se jim takový život bude zamlouvat. Je také řada dívek a žen, které uzavřely manželství s muslimem, konvertovaly k islámu, líbí se jim jiný způsob života, ať už proto, že se před vstupem do takového svazku dobře informovaly a věděly, do čeho jdou, nebo proto, že sice nevěděly, do čeho jdou, ale akceptovaly jiný způsob života, přijaly ho a žijí velmi spokojeně. Je ale bohužel stále více těch dívek, které nevědí, do čeho jdou a jsou potom velmi rozčarované, které si případně myslí, že muže z jiných kultur mohou změnit. Jsou často překvapené, když muž, který se s nimi seznámil na diskotéce a byl zaujat naším způsobem života, najednou poté, co se ožení, chce, aby jeho manželka vedla jiný život, aby dodržovala tradice jeho rodiny a podobně. Pokud mezi nimi dojde k rozvodu a sporu o děti, jsou pak velmi překvapené přístupem muže, jeho rodiny, rozhodnutím soudu v jeho zemi.

V čem je hlavní problém? Je problém v tom, že islámský způsob života je založen na jiném principu, než evropský? Pro pochopení věci je třeba si uvědomit několik skutečností. V první řadě je třeba vědět, že muslim je člověk, který vyznává víru v islám. Islám přitom není jen náboženství, ale je to způsob života. Islámské právo je nedílnou součástí této víry. Dnes je asi 23% světové populace muslimské, což znamená více než 1,5 miliardy obyvatel. Řada asijských států, státy arabské, uznává islámské právo šari'a jako jeden z pramenů (více sekulární země) nebo jako víceméně primární (méně sekulární země) pramen práva. V naší zemi se setkáváme zejména s muslimy, kteří jsou původem zejména z Indonésie, Malajsie, Egypta, Maroka, Alžírsko, Jordánsko, Sýrie, Palestiny, Iráku, Íránu, Jemenu, Saudské Arábie, zemí Perského zálivu, Turecko, Súdán. Právní systémy těchto zemí jsou v oblasti práva rodinného, více či méně, založeny na právu islámském. Co to znamená? Dnes takřka všechny země mají psané kodifikované právo, používají tedy psaný civilní a rodinný zákoník, kde ale principy rodinného práva vycházejí právě z práva islámského. Pramenem islámského práva je především Korán, sunny, neboli výroky Proroka a dále podpůrné prameny jako idžma (shodné vyjádření autorit), qijas (analogie), pomocná metoda istihsan, dedukce istihsab a zvyklosti urfi. Rodinné právo v těchto zemích je založeno na respektování náboženských principů, pro muslimy islámských, pro křesťany křesťanských, pro židy židovských, a tak jsou i rozděleny soudy, respektive oddělení soudů, které řeší rodinné záležitosti. Majoritní většina obyvatel těchto zemí je islámského vyznání, proto rodinné spory muslimů řeší islámské, tedy šari'a soudy, existují i soudy (oddělení soudů křesťanské, židovské). Jsou-li mezi manželi rozpory, soud se vždy pokusí o smířčí řízení, neboť rozvod je sice dle islámského práva přípustný, ale vždy až jako poslední možnost, nejde-li vztahy napravit jinak. Soud po vyslovení rozvodu

manželství rozhodne o výchově a výživě nezletilých dětí. Zásadou islámského práva je, že děti do určitého věku patří matce. Tento věk může být upraven rozdílně v různých zemích. Spodní hranice pro svěřeni dětí do výchovy matky je 7 let věku dítěte, někdy 14 let, poté je dítě tázáno, s kým chce žít. Je třeba mít na paměti, že podle islámského práva je to vždy muž, který je povinen se o rodinu postarat, i po stránce materiální, proto i tehdy, jsou-li děti svěřeny do výchovy matky, otec má stále ve výchově dětí velké slovo, neboť děti živí a je za ně odpovědný. I v případě rozvodu je muž povinen finančně zajistit i bývalou manželku, a v případě, že je matkou jeho dětí, jsou její nároky vyšší než v případě manželství bezdětného. Matka je totiž v islámském právu nejvýše postavenou osobou, je nejváženější a nejuctívanější. Je to také jedna ze skutečností, kterou ženy, které nejsou obeznámeny s islámem a jeho kulturou, často nelibě nesou. Je to však skutečnost, kterou nemohou v žádném případě změnit, mohou z ní však těžit, neboť, mají-li děti, dostane se jim také tohoto postavení. Islámské právo také stanoví, že minimálně do věku 7 let má o dítě pečovat matka, neboť je z hlediska psychického zdraví dítěte nezastupitelná, nemůže –li se matka o dítě starat, pak by se měla o dítě starat její matka a nemůže-li ani tak, pak matka manžela a poté by případně nastupovaly další ženské příbuzné. Finanční starost však vždy nese otec. Islámské právo není ve všech zemích aplikováno zcela jednotně, je do značné míry ovlivněno tradicemi a kulturou dané země. A právě tradice a kulturní zvyklosti jsou to, co je mnohdy zdrojem velkých nedorozumění. Je známo, že například arabské země lpí na svých tradicích a udržování těchto tradic považují za velmi důležité při výchově dětí, neboť tradice chtějí předat dalším generacím. Mladí muži, kteří opustí zemi v 18, 19 letech, se mnohdy o tradice a jejich zachování příliš nezajímají. Někteří je dodržují i při studiu např. v Evropě, stejně jako náboženství, jiní se třeba na čas odchýlí, ožení se s nemuslimskou dívkou a jsou spokojeni s jiným způsobem života. Řada z nich ale postupně, s přibývajícím věkem, začne tradice postrádat, nabaží se jiného způsobu života a vrací se k tradicím své rodiny a země a chce, aby takto vyrostly i jeho děti. Je mnoho a mnoho případů mužů ve věku obvykle kolem 40 let, někdy mladších, někdy starších, kteří právě v tomto věku začnou měnit zaběhlý způsob života, vracet se k tradicím a snaží se k nim přimět své děti. Manželka, která se o tyto tradice dosud nezajímala, protože žila v domnění, že přesídlením do jiné kultury muž své původní tradice zcela opustil, jeho změně velmi často nerozumí, nechápe náznaky, a pokud nemá alespoň základní znalosti, ani chápat nemůže. Je to velmi častý důvod smutných únosů dětí, konfliktů shora zmíněných i daleko smutnějších konců, kdy zcela v pozadí zůstává zájem dítěte, protože oba z rodičů jsou přesvědčeni, že právě on je v právu. Často je pak obviňováno islámské právo jako právo, které činí příkoří. Hlavním viníkem je však neporozumění. Je zřejmé, že smíšené vztahy existovaly, existují a existovat budou a nezřídka fungují velmi dobře. Je ale zcela nezbytné vědět rozdílnosti, rozdílnosti kultur, tradic, práva. Vědět, co lze změnit, usměrnit, a co je s největší pravděpodobností neměnné. Lze tak předejít mnoha konfliktům a zklamáním. To, že islámské právo je předeno řadou mýtů a nepochopení, ukazuje i právně kuriózní případ, který se stal v Německu v květnu 2007. Soudkyně frankfurtského soudu tehdy zamítla návrh na rozvod německé ženy a jejího marockého manžela. Tato dvojice uzavřela manželství v Maroku podle tamního práva, manželství však bylo platné a uznané i podle práva německého a manželé žili po uzavření manželství v Německu. Po nějaké době mezi nimi začalo docházet ke konfliktům, které vyústily v opakované fyzické napadání ze strany manžela. Žena často musela vyhledat lékařské ošetření a posléze došlo k trestnímu odsouzení manžela, který byl viněn z domácího násilí, mimo jiné mu byl uložen zákaz přibližovat se k manželce na vzdálenost bližší než 50 metrů, v souladu s německým právem. Manželka poté podala návrh na tzv. urychlený rozvod, který německé právo umožňuje při splnění zákonem daných podmínek, například v případě prokázání fyzického násilí. Soudkyně však takovýto návrh zamítla s tím, že v daném případě nejsou dány zákonné podmínky pro tzv. urychlený rozvod. Dovodila totiž, že ačkoli

manželství je plané a uznané podle práva německého, bylo uzavřeno v zemi, jejíž právní systém je založen na principech práva islámského, manžel je muslimem, byl vychován v islámském prostředí, a tudíž žena při uzavření sňatku musela počítat s tím, že se bude zásadami islámského práva řídit i v manželství. Dovedila přitom, že islám umožňuje a dokonce podporuje fyzické násilí na ženách, ve svém rozsudku ocitovala příslušné ustanovení Koránu, o kterém se domnívala, že právě násilí na ženách podporuje. Netřeba uvést, že takovýto rozsudek způsobil zděšení v celé evropské justici a byl odvolacím soudem zrušen. V první řadě nelze přímo aplikovat islámské právo v řízení o rozvod manželství, vedeném podle německého práva před německým soudem. Dále bylo konstatováno, že došlo k tristnímu nepochopení ustanovení Koránu, které nelze bez dalšího vyložit tak, že islám podporuje fyzické násilí na ženách. Je proto nadmíru potřebné znát alespoň zběžně právní kultury zemí, které jsou odlišné, ale můžeme se s nimi setkat. Při úvaze, zda a jak může fungovat smíšené manželství evropské dívky, která se dosud o východní kulturu nezajímala a muslimského muže z takovéto oblasti, který je ovlivněn nejen náboženstvím, ale do značné míry kulturou a tradicemi své země a své rodiny, je třeba vědět, že právní kultura islámská a stejně tak i tradice a kultura zemí, které byly zmíněny výše, a to často bez ohledu na to, do jaké míry ta která rodina náboženství striktně dodržuje, je založena na velmi tradičním pojetí rodiny a fungování mužských a ženských rolí v rodině. Rozhodně nemůžeme paušálně uzavřít, že ženy v těchto oblastech jsou diskriminovány, byť to někdy tak na první pohled může vypadat. Někdy skutečně jsou, problém faktické rovnosti mezi muži a ženami je ostatně problém celosvětový, což dokládá skutečnost, že Evropská komise se dlouhodobě této otázce věnuje, stejně jako jiné mezinárodní organizace, např. Mezinárodní organizace soudkyň (International Association of Women Judges) vydává každoročně přehled, jakým způsobem pokračuje proces faktické rovnosti žen, nikoli rovnosti pouze formální. K tomu to závěru dospěla i Evropská komise, která nyní klade velký důraz na faktickou, nikoli jen formální rovnost žen. Faktická rovnost žen a mužů přitom znamená, že ženy mají práva, při nichž jsou zohledněny biologické odlišnosti od mužů. V minulosti byly snahy o nastolení absolutní rovnosti žen a mužů, které však ve svém důsledku vedly k tomu, že ženy byly tím více diskriminovány. Je nepochybné, že biologické odlišnosti žen a mužů je třeba zohlednit. Z tohoto principu vychází i postavení žen a jejich práva v právu islámském. Řada zemí, jejichž právní systém z islámského práva vychází, je však velmi zatížena tradicemi, a to v pozitivním, často ale i negativním smyslu. Řada diskriminací, kterým přihlížíme, pak nevychází z islámského práva jako takového, ale právě z tradic, z pozůstatků kmenového práva, které tu byly v době předislámské (takovouto záležitostí je například problematika ženské obřízky, která nevychází z islámského práva, ale z kmenových zvyklostí). Tradiční role rodiny je však základem takřka vždy, muž je živitelem rodiny, tím, kdo rodinu zabezpečuje po stránce materiální, žena je tou, která rodinu zaštiťuje po stránce duchovní a praktické. Tento fakt je vyjádřen v mnoha příbězích i tzv. hadidech (výroky Proroka). Traduje se, že manželka proroka vyprávěla, že se ptala proroka, kdo má nejvíce práv a povinností k ženě – a on odpověděl, její manžel. A na otázku, kdo má nejvíce práv k muži odpověděl – jeho matka. Tímto příběhem není vyjádřena závislost, nadřazenost či podřazenost, ale úcta a respekt, které jsou základem veškerého rodinného života v takové společnosti. Pokud to dívka, která chce sdílet život s mužem, pocházejícím z takovéhoho prostředí, ví, pochopí a přijme, pak jejich vztah může být spokojený, v opačném případě se vystavuje velmi pravděpodobným značným nedorozuměním. Muže je tedy hlavou rodiny navenek a tím, kdo rodinu zabezpečuje, ovšem uvnitř rodiny rozhoduje žena. Toto je velmi důležitý moment, kterému je třeba rovněž porozumět před navázáním vztahu s mužem z tohoto prostředí. Často totiž dívky mívají pocit, že je třeba, aby byly submisivní. Většina mužů, ovlivněných zmíněným prostředím, je však zvyklá, že matka je tou, která uvnitř rodiny rozhoduje, která jim stanoví mantinely. Pokud ovšem žena taková není, je naopak velmi

poddajná, často zapomenou na svoji roli živitele a hlavy rodiny, který rodinu zajišťuje. Nejsou proto nijak výjimečné příběhy evropských dívek a žen, které se seznámí s mužem z prostředí pro ně exotického, často za okolností, kdy je zřejmé, že tento muž právě vybočil z tradic svého náboženství i kultury a pohybuje se například na diskotéce, často se jedná o animátory v různých přímořských letoviscích, muže, kteří podlehli kouzlu evropského života a podobně. Když dojde k navázání vztahu s dívkou, zvyklou na evropský způsob života, samostatnou, je to mnohdy právě ta žena, která muže přesvědčí, aby uzavřeli manželství, on ji následoval do její země a podobně. Ona mu pak poskytne veškerý servis, pracuje a živí rodinu, když on nezná jazyk, prostředí a ještě velmi často hraje vůči němu submisivní roli. Takovouto roli by žena, pocházející z jeho kultury, téměř nikdy nepřipustila, protože byla vychována k roli jiné. Konce takých vztahů bývají různé, někdy partneři v této roli setrvávají, jindy po čase žena zjistí, že ji muž využívá a chce po něm změnu a apeluje na jeho povinnosti, k takové změně však dojde málokdy. Také se stává, že muži časem přestane tato role vyhovovat a sám se chce vrátit ke svým tradicím, což obvykle jeho žena velmi těžko chápe a může nastat situace, kterou je uvedena v prvním příběhu. Je také třeba vědět, že takový muž bude žít pravděpodobně jiným způsobem života daleko od své země a původní rodiny, kdy třeba zapomene na své tradice a kulturu, ale pokud se ocitne zpět ve své zemi, blízko své rodiny, k tradicím se většinou vrátí, protože ví, že by v tradiční společnosti a v blízkosti své rodiny neobstál. To všechno jsou skutečnosti, které je třeba znát dříve, než dojde k uzavření smíšeného manželství. Pokud se ze smíšeného manželství narodí děti, je třeba mít na paměti, že rodina a děti mají pro muže z kultur, které jsme zmiňovali, nesmírný význam a velmi si jich cení a pravděpodobnost, že budou vyžadovat dodržování tradic své země při výchově dětí, je poměrně velká. V islámském náboženství platí, že dítě následuje náboženství otce, proto jsou děti, které se narodí otci muslimovi, vždy muslimové, ať je matka vyznání jakéhokoli (muslim, který následuje svoji víru, může uzavřít manželství s muslimkou, ale i se ženou, která je křesťankou nebo židovkou). Míra, s jakou muž následuje svoji víru, bude také určovat, do jaké míry bude chtít, aby jeho děti byly vychovávány nejen v souladu s tradicemi jeho země a rodiny, ale i jeho víry. To by měla každá žena, která chce uzavřít manželství s mužem muslimem a je sama jiné víry, mít více než na paměti a měla by také vědět, že v případných sporech, kdy by ona prosazovala jinou výchovu dětí než výchovu podle islámského náboženství v případě, že by otec dětí byl muslim, který svoji víru následuje, téměř jistě nebude ona tou, která v takovém sporu zvítězí. Proto by měla všechny tyto okolnosti zvážit předem, je možné, že sama zhodnotí, že zalíbení je pomíjivé a odlišnosti příliš velké a od vztahu ustoupí. Je také možné, že najde zalíbení v jiné kultuře nebo i náboženství a hlavní zásady bude respektovat nebo je přijme za své. Pak může užívat plody takového soužití, neboť pokud jsou to oba manželé, kdo uznávají a respektují stejné zásady, pak je to právě žena, o kterou muž pečuje a stará se o ni, zabezpečuje rodinu. Jeden ze zmíněných hadidů říká, že nejlepší z mužů je ten, který se nejlépe chová ke své ženě. Nejlepší způsob, jak může muž utratit své peníze, je investovat je do svých dětí.

Před uzavřením takového smíšeného manželství by také žena měla vědět, že manželství podle islámského práva je de facto smluvním vztahem, náležitostí je manželská smlouva, která nemusí být písemná, i když většinou je. V manželské smlouvě si může žena na počátku vyjednat řadu podmínek, zabezpečení, výhod, platných v průběhu manželství i pro případ jeho zániku. V naší kultuře není manželská smlouva častým jevem, ačkoli náš právní řád již řadu let uzavření takovéto smlouvy umožňuje. Nicméně je stále velmi málo lidí, kteří si právně ošetří své vztahy manželskou smlouvou. Obvykle je požadavek uzavření manželské smlouvy přijímám podezřívavě, často už samotné vyjednávání o smlouvě může narušit vztahy, důsledkem je pak to, že i v případech, kdy alespoň jeden z partnerů o uzavření manželské smlouvy uvažoval, od ní buď ustoupí (často jako gesto k prokázání důvěry) nebo sice

k uzavření manželské smlouvy dojde, ale ta pak obsahuje pramálo konkrétních bodů, které se časem mohou ukázat jako sporné. V islámské právní kultuře je tomu zcela naopak. Často by žena, která by neměla žádné své podmínky, které by chtěla do manželské smlouvy zapracovat, byla považována za tu, která si sama sebe dost necení. Jakkoli se nám to může zdát zvláštní, je tomu tak. Je proto pro ženu, která uzavírá sňatek s mužem z islámské právní kultury, ať už je sňatek uzavírán podle práva islámského nebo evropského, výhodné, aby trvala na uzavření manželské smlouvy, aby si určila podmínky, které chce do smlouvy zapracovat. Může si pak být zcela jistá, že to ovlivní průběh manželství, ale i případný jeho rozvod, za předpokladu, že smlouva bude platná.

V poslední době se i v praxi soudů ze zemí islámské právní kultury začala objevovat mediace, a to zejména v rodinných věcech. Můžeme tedy vidět, že i šari'a soudy, které rozhodují rodinné spory na základě islámského práva, začínají využívat mediaci jako prostředek k nalezení smírného řešení sporů v rodinných věcech.

Lze tedy uzavřít, že není třeba zatracovat smíšená manželství ani se jich obávat. Je však více než potřebné před uzavřením smíšeného manželství, nejlépe před vznikem vztahu nebo na jeho začátku, mít dostatek objektivních informací o daném právním systému, tradicích a kultuře. Zmínila-li jsem se o vztahu a posléze o manželství, je třeba také vědět, že islámské právo zcela zakazuje jakýkoli vztah muže a ženy před uzavřením manželství. Pokud se pustíme do vztahu a nebudeme vědět o právu, kultuře a tradicích nic, můžeme být nemile překvapeni a dočkat se sporů a zklamání. Pokud však budeme znát odlišnosti, můžeme objevit kouzlo, které by nám jinak zůstalo utajeno.

Na závěr si připomeňme výstižnou větu, kterou jednou prohlásila Eleanor Rooseveltová : "Žena je jako sáček čaje – nikdy nevíte jak je silná, dokud se nedostane do horké vody (metafora pro nesnáze)"

Shrnutí:

Problematika smíšených manželství je v poslední době stále více aktuální. Vlivem migrace obyvatel, světové globalizace je stále častější, že mnoho lidí studuje v zahraničí, odchází za prací a uzavírá se také více smíšených manželství. Často tak spolu začnou žít lidé, kteří byli vychováni v jiné kultuře, jiných tradicích, ale i odlišných právních systémech. Neznalost a nepochopení těchto rozdílů, nevědomost, že některé skutečnosti lze změnit a jiné je třeba přijmout, vede často k řadě sporů. Z většiny manželství se narodí děti a v případě smíšeného manželství je v případě neznalosti a nepochopení odlišností shora uvedených více riskantní. Věta, že se obáváme toho, co neznáme, platí v takovémto případě bez výhrad. Manželství je právním institutem a při zániku manželství se tak smíšená manželství setkávají s rozhodováním soudů odlišných právních systému a stejně tak při výchově dětí. Je proto velmi přínosné, pokud a takovýchto odlišnostech máme nějaké znalosti, případně pokud víme, kde můžeme objektivní informace získat.

